

I

Només són les quatre, però és hivern i el sol ja s'ha post. No hi ha núvols al cel clar i gèlid que puguin reflectir els rajos esbiaixats, però l'aire està tenyit d'un lleu color rosat que miralleja a la neu de terra. Visc en una caseta en un gran ermot solitari: no m'arriba cap veu de la vida. Veig la plana desolada coberta de blanc, si no fos per unes quantes clapetes negres que ha fet el sol del migdia al cim dels turonets punxeguts d'on la neu relliscava a mesura que queia, i hi ha fet una capa més fina que a la plana: uns quants ocells picotegen el glaç dur que cobreix les basses, ja que el gebre fa temps que dura.

El meu estat anímic és estrany. Estic sola —del tot sola— al món: el flagell de la desgràcia m'ha passat per sobre i m'ha corsecat; sé que em moriré aviat i sóc feliç: estic plena de joia. Em sento el pols: batega de pressa. Em poso la mà magra a la galta: crema. Hi ha un esperit lleu i viu dins meu que emet les últimes espurnes. No veuré la neu de cap més hivern, i em sembla que no tornaré a sentir l'escalfor revifadora d'un altre sol d'estiu. És amb aquest convenciment que començo a escriure la meua tràgica història. Potser valdria més que una història com la meua morís amb mi, però un sentiment que no puc definir em fa tirar endavant, i estic massa feble, tant de cos com d'esperit, per resistir-me al més lleu impuls. Quan la vida era forta dins meu pensava que en el meu relat hi havia un horror sacríleg que feia impossible explicar aquesta història, i ara que estic a punt de morir en profano els terrors místics. És com el bosc de les Eumènides,

on només poden entrar els moribunds; i Èdip està a punt de morir.

¿Què escric? M'he d'endregar els pensaments. No sé si ningú llegirà amb deteniment aquestes pàgines a part de vós, amic, que les rebreu a la meua mort. No m'adreço només a vós, en aquestes pàgines, perquè per a mi serà un plaer esplaiar-me en els detalls de la nostra amistat d'una manera que seria innecessària si només vós haguéssiu de llegir el que escriuré. Narraré la meua història, per tant, com si l'escrivís per a desconeguts. Sovint m'heu demanat la causa de la meua vida solitària, de les meves llàgrimes i, sobretot, del meu silenci hostil i impenetrable. En vida no he gosat; un cop morta, revelaré el meu misteri. Alguns passaran aquestes pàgines amb lleugeresa; per a vós, Woodville, amic entranyable i afectuós, seran precioses —els valuosos records d'una noia desconsolada que, bo i morint-se, encara sent l'escalfor de l'agraïment que us té—: les vostres llàgrimes cauran sobre les paraules que registren els meus infortunis, n'estic segura. I, mentre tingui vida, agrairé la vostra estimació.

Però ja n'hi ha prou, d'això. Començaré la meua història: és la meua darrera tasca i confio tenir prou forces per aconseguir-la. No registro cap crim; les meves faltes es poden perdonar fàcilment, ja que no provenen de la mala intenció, sinó de l'absència de discerniment; i crec que poca gent diria que s'hauria pogut evitar, amb una altra conducta i més saviesa, la desgràcia de què sóc víctima. És la necessitat la que ha governat el meu fat, una necessitat abominable. Haurien fet falta unes mans més fortes que les meves —diria que més fortes que qualsevol força humana— per trencar la cadena gruixuda i adamantina que m'ha tingut lligada, al començament no respirant res més que alegria, sempre posseïda per un amor càlid i la complaença en la bondat,

fins a la dissort que només es podia acabar, i que ara està a punt d'acabar, en la mort. Però m'avanço massa; encara no he explicat la meva història. Faré una pausa durant uns moments, m'eixurgaré els ulls entelats i m'esforçaré per fondre el sentiment present d'infelicitat, obscur però feixuc, amb les emocions més intenses del passat.

Vaig néixer a Anglaterra. El meu pare era un home de rang: havia perdut el pare aviat, i el va educar una mare feble amb tota la indulgència que creia que es mereixia un noble acabat. El van enviar a Eton i després a la universitat; i des de petit va poder disposar lliurement de grans quantitats de diners, de manera que des de la primera joventut va gaudir de la independència que un noi amb aquests avantatges sempre adquireix en un internat.

Sota la influència d'aquestes circumstàncies, les seves passions van trobar un sòl fondo on poder fer arrels i créixer com a flors o com a males herbes. Com que sempre se li va permetre actuar al seu gust, el seu caràcter aviat va ser marcat i fort, i exhibia diferents facetes on un observador perspicaç podia veure les llavors de les virtuts i dels infortunis. La seva prodigalitat negligent, que li feia malgastar quantitats immenses de diners en dèries passatgeres, que ell, a partir de l'energia aparent que suscitaven, dignificava amb el nom de passions, sovint es desplegava en una generositat sense límits. Però, alhora que s'ocupava seriosament de les necessitats dels altres, satisfia els seus propis desitjos fins a un grau extrem. Donava diners, però no sacrificava cap dels seus capricis pels regals que feia; donava el seu temps, que no valorava, i els seus afectes, i era feliç d'activar-los, de la manera que fos.

No dic que, si els seus propis desitjos haguessin hagut de competir amb els dels altres, ell no hagués mostrat un egoisme excessiu, però aquesta prova no es va arribar a fer. Es va criar en

la prosperitat i va poder comptar amb tots els avantatges; tot-hom l'estimava i el volia satisfer. Sempre estava ocupat a fomentar els plaers dels seus companys —però els plaers dels companys eren els seus—; i si dedicava més atenció als sentiments dels altres del que és habitual entre els col·legials, era perquè el seu tarannà social no estava mai satisfet si no veia les expressions dels companys tan lliures de preocupacions com la seva.

Quan era al col·legi, l'emulació i les seves capacitats naturals van fer que adquirís un rang que destacava ostensiblement entre els seus iguals; a la universitat, prescindia dels llibres; creia que havia d'aprendre altres lliçons que les que hi havia en aquelles pàgines. Estava a punt d'ingressar a la vida i encara era prou jove per considerar els estudis com un grilló que es feia servir merament per evitar que els estudiants rebels fessin trapelleries, com una cosa que no tenia una relació real amb la vida —sentia un interès molt més profund pels coneixements d'equitació, de caça, etc.—. De manera que aviat es va capbussar en totes les insensateses dels estudiants, tot i que el seu cor estava massa ben modelat per contaminar-se; potser era lleuger, però no era mai fred. Era un amic sincer i compassiu, però no havia trobat ningú que, superior o igual a ell mateix, el pogués ajudar a desplegar la ment o l'estimulés a buscar dipòsits de pensament nou, un cop exhaurit el dels vells. Se sentia superior als que l'envoltaven quan es tractava de rapidesa de judici: els seus talents, el seu rang i la seva riquesa el van convertir en cabdill dels seus companys, i va conservar aquesta posició no només content, sinó glorificant-la, ja que considerava que aquesta era l'única ambició al món digna de la seva aspiració.

A causa d'una estranya estreitor de mires, veia el món només tenint en compte si estava o no estava relacionat amb el seu petit

cercle. Considerava estrofolàries i antiquades totes les opinions que el seu cercle d'amics íntims condemnava, i es va tornar dogmàtic i, al mateix temps, temorós de no coincidir amb els únics sentiments que podia tenir per ortodoxos. Per als que el veien des de fora, en general, apareixia despreocupat respecte de les crítiques, i amb un fort desdeny per desfer-se de qualsevol dependència dels prejudicis generals; però, al mateix temps que caminava amb pas enèrgic i triomfal sobre la resta del món, s'arrosava, amb humilitat dissimulada, entre els del seu grup i, tot i que n'era el cabdill, no gosava expressar mai cap opinió ni cap sentiment fins que no estava segur que obtindria l'aprovació dels seus companys.

Així i tot, amagava un secret a aquests amics estimats, un secret que covava des dels anys més tendres, i, tot i que estimava els seus companys d'estudi, no el confiaria a la delicadesa ni a la complicitat de cap d'ells. Estimava. Tenia por que la intensitat de la seva passió es convertís en l'objectiu de les burles dels companys; i no podria sofrir que profanessin, i consideressin trivial i transitori, allò que ell tenia per la vida de la seva vida.

Hi havia un senyor, posseïdor d'una petita fortuna, que vivia a la vora de la seva mansió pairal i que tenia tres filles encantadores. La gran era la més bella, però la seva bellesa només era un complement de les altres qualitats: tenia una intel·ligència clara i forta i una actitud angelicalment delicada. Ella i el meu pare havien sigut companys de jocs des de la infantesa; la Diana, ja de petita, era la preferida de la mare; aquest favoritisme havia augmentat amb els anys d'aquesta noia bonica i vivaç, i per això durant les vacances de l'escola i del col·legi tots dos sempre estaven junts. Les novelles i tot l'assortiment de mètodes amb què els joves d'un entorn civilitzat arriben al coneixement de l'existència de

les passions abans de sentir-les en la pròpia carn havien produït un efecte fort en ell, que era peculiarment susceptible a qualsevol impressió. Quan tenia onze anys, la Diana era la seva companya de jocs preferida, però ell ja parlava el llenguatge de l'amor. Tot i que ella era quasi dos anys més gran que ell, la mena d'educació que havia rebut la feia més infantil, si més no en el coneixement i l'expressió dels sentiments; ella rebia les càlides declaracions d'ell amb ingenuïtat, i les hi tornava sense saber què volien dir. La noia no havia llegit novel·les i només s'havia relacionat amb les seves germanes petites: ¿què en podia saber, de la diferència entre amor i amistat? I, quan el desenvolupament de la consciència li va revelar la naturalesa real d'aquesta relació, el seu afecte ja estava lligat a l'amic, i només li feia por que, a causa d'altres atraccions o volubilitats, ell trenqués els seus vots infantils.

Però els dos joves eren cada dia més ardents i més tendres. Era una passió que havia crescut a mesura que ell creixia; estava entrellaçada amb totes les seves facultats i amb tots els seus sentiments, i només es podria perdre amb la vida. Ningú, a part dels seus cors, no sabia res d'aquest amor; però, encara que en totes les altres coses, i fins i tot en aquesta, ell temia la censura dels seus companys —en aquest cas pel fet d'estimar de tot cor una inferior a ell en fortuna—, res no podria fer trontollar ni per un moment el seu propòsit d'unir-se a ella tan aviat com pogués mostrar prou coratge per plantar cara a les dificultats que estava decidit a superar.

La Diana era plenament digna del seu afecte més profund. Poca gent podia gloriar-se d'un cor tan pur i d'una ànima tan sincerament humil, a més d'una confiança ferma en la pròpia integritat i també en la dels altres. Ella havia fet una vida retirada des de petita. Havia perdut la mare molt aviat, però el pare s'ha-

via consagrat a cuidar-la i educar-la. L'home tenia moltes idees peculiars que havien influït el mètode que havia adoptat per a la seva formació. La Diana coneixia bé els herois de Grècia i de Roma, i els d'Anglaterra que havien viscut uns quants segles abans, mentre que pràcticament ignorava els esdeveniments actuals: havia llegit pocs autors que haguessin escrit durant els últims cinquanta anys, però les seves lectures, amb aquesta excepció, eren extenses. Per això, tot i que semblava menys iniciada en els misteris de la vida i de la societat que ell, el seu coneixement era d'una naturalesa més profunda i basat en uns fonaments més fermes; i fins i tot en el cas que la seva bellesa i la seva gràcia no l'haguessin fascinat, la seva intel·ligència l'hauria captivat. Ell la considerava la seva guia i l'adorava fins al punt que es complaïa a augmentar, en la seva imaginació, el sentiment d'inferioritat que ella de vegades li provocava.

Quan ell tenia dinou anys, la seva mare va morir. Arran d'aquest esdeveniment va abandonar els estudis i durant un quant temps va esquivar els amics; es va retirar a prop de la seva Diana i va rebre tot el consol de la seva veu dolça i de les seves precioses carícies. Aquesta breu separació dels companys li va donar coratge per afirmar la seva independència. Tenia la sensació que, encara que ridiculitzessin el seu desitjat matrimoni, no gosarien fer-ho en públic un cop s'hagués celebrat; per això va buscar el consentiment del seu tutor, que va obtenir amb certa dificultat, i del pare de la seva enamorada, que va obtenir més fàcilment, sense comunicar a ningú més les seves intencions, de manera que el dia del seu vintè aniversari ja era l'espòs de la Diana.

L'estimava amb passió, i la tendresa de la noia el tenia tan embadalit que no pensava en res més que en ella. Va convidar

uns quants dels seus companys de la universitat a visitar-lo, però la seva frivolitat el va ofendre. La Diana havia esquinçat el vel que fins llavors l'havia mantingut en la minyonia: ara s'havia convertit en un home i se'n feia creus, de com mai havia pogut compartir la xerrameca i les idees buides dels seus companys d'estudi i de com havia pogut témer ni que fos per un moment la censura d'aquella mena de gent. Va rebutjar les seves antigues amistats, no pas per volubilitat, sinó perquè les considerava indignes d'ell. La Diana li omplia tot el cor; li semblava que amb la unió amb ella havia rebut una ànima nova i millor. Ella era la seva monitora en l'aprenentatge dels veritables objectius de la vida. Va ser gràcies a les adorables lliçons de la noia que ell es va desprendre dels seus vells interessos i es va formar gradualment per esdevenir un home entre els seus semblants: un membre distingit de la societat, un patriota i un cultivat amant de la veritat i la virtut. L'estimava a ella per la seva bellesa i per la seva disposició amable, però semblava que encara l'estimava més pel que ell considerava una saviesa superior. Estudiaven i cavalcaven junts; no se separaven mai i rarament admetien una tercera persona amb ells dos.

D'aquesta manera el meu pare, nascut en l'opulència i sempre pròsper, va grimpar, sense les dificultats ni les diverses decepcions que tots els éssers humans estan destinats a trobar, fins al pinacle més alt de la felicitat. Al seu voltant tot era llum de sol, i els núvols, que amb les seves belles formes dibuixaven un panorama diví, li tapaven l'àrida realitat que s'amagava a sota. Des d'aquest punt vertiginós es va estavellar, de cop, quan, inconscient, encara es congratulava de la seva felicitat. Quinze mesos després del matrimoni vaig néixer jo, i la meva mare va morir al cap de pocs dies del meu naixement.